

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความผิดต่อชีวิตนั้นถือได้ว่าเป็นบทบัญญัติที่สำคัญ โดยผู้บัญญัติกฎหมายได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา เป็นหมวด 1 แห่งลักษณะ 10 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย มาตรา 288 – 294 ซึ่งความผิดต่อชีวิตในที่นี้ หมายถึง ความผิดฐานทำให้มนุษย์ถึงแก่ความตาย ทั้งโดยเจตนาและประมาท

วัตถุประสงค์ของกฎหมายในความผิดต่อชีวิตก็คือการคุ้มครองชีวิตมนุษย์ ดังนั้นในการกำหนดโทษแก่ผู้กระทำความผิดที่กระทำผิดต่อมนุษย์ด้วยกัน จึงต้องสูงกว่าความผิดธรรมดาทั่วไป จะเห็นได้จากการฆ่าผู้อื่นเป็นโทษทางอาญาอย่างหนึ่ง และอยู่ในโทษอันดับแรกของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 ที่เป็นโทษจรรยาที่สุด ซึ่งเรียกว่าโทษประหารชีวิต ดังนั้นเมื่อกฎหมายมุ่งคุ้มครองชีวิตของบุคคล การกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นจึงถือได้ว่าเป็นการกระทำที่ร้ายแรงเช่นกัน

ถึงแม้ว่าปัจจุบันสังคมเราจะเจริญก้าวหน้ามากขึ้น แต่จิตใจมนุษย์อาจมิได้พัฒนาไปในทางที่ดีตามไปด้วย ดังจะเห็นได้จากข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์ มักจะมีข่าวฆ่ากันตายปรากฏอยู่เสมอ ๆ ยิ่งไปกว่านั้นแล้ว รูปแบบและวิธีการฆ่ายังพัฒนาจากอดีตมากขึ้นอีกด้วย ซึ่งในสมัยโบราณวิธีการฆ่าอาจถูกมองว่าน่ากลัวแล้ว เช่น การใช้ช้างหรือม้าเป็นเครื่องมือในการฆ่า การใช้ลูกดอก หอก ดาบ ทวน หรือแม้แต่ก้อนหินทุบหัวหรือขว้างจนตาย ตลอดจนวิธีทางไสยศาสตร์ต่าง ๆ นานา เช่น การเสกหนังควายหรือตะปูเข้าท้อง ซึ่งก็เชื่อกันว่ามีคนตายด้วยวิธีดังกล่าวมาแล้ว แต่ก็ไม่สามารถพิสูจน์ออกมาอย่างแน่ชัดได้ เมื่อมาถึงในยุคปัจจุบัน การฆ่าและวิธีการฆ่าก็ยังคงมีความน่ากลัว และแสดงความโหดร้ายของจิตใจมนุษย์อยู่เช่นเดิม โดยเป็นการอาศัยความทันสมัยทางด้านเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือเช่น การใช้ยานพาหนะ การใช้อาวุธปืนหรืออาวุธร้ายแรง หรือแม้กระทั่งยารักษาโรค ก็อาจถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการฆ่าได้เช่นกัน นอกจากนี้ ยังมีการใช้วิธีการแปลก ๆ เช่น การนำเอาพิษงู หรือเลือดของผู้ป่วยโรคเอดส์มาบรรจุเข็มฉีดยาและฉีดผู้อื่น หรืออาจเป็นการฆ่าโดยทางอ้อมเช่น หลึงค้าประเวณีรู้ตัวว่าเป็นเอดส์ แต่ไม่ยอมบอกแขกที่มานอนด้วย เป็นต้น

จากตัวอย่างที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่าการฆ่าเป็นการกระทำความผิดที่ร้ายแรง ไม่ว่าจะกระทำด้วยวิธีใดก็ตาม แต่ผู้กระทำก็มุ่งประสงค์ต่อชีวิต ดังนั้นกฎหมายย่อมกำหนดบทลงโทษไว้ คือตามมาตรา 288 ประมวลกฎหมายอาญา โดยมีข้อความทำนองเดียวกับมาตรา 249 กฎหมายลักษณะอาญาเดิม ความผิดฐานนี้คือทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายโดยเจตนา¹ ซึ่งเป็นความผิดพื้นฐานของความผิดที่ทำให้มนุษย์ถึงแก่ความตายโดยเจตนา โดยไม่เจตนา โดยประมาท โดยผลแห่งการชุลมุนต่อผู้ และความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันมีส่วนให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย

ดังนั้น หากมีการกระทำความผิดตามมาตรา 288 แล้ว ย่อมมีความเป็นอาชญากรรมเพราะกระทบต่อสิ่งที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครองในส่วนของ การอยู่ร่วมกันเป็นมนุษย์ โดยการฆ่าเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ ซึ่งการที่ไม่สมควรนั้นเพราะว่าชีวิตเป็นสิ่งที่พึงหวงแหน ฉะนั้นการบัญญัติกฎหมายอาญามาตรา 288 นี้ก็เพื่อคุ้มครองชีวิตมนุษย์ และการบัญญัติความผิดฐานนี้ ทำให้ชีวิตมนุษย์กลายเป็นคุณธรรมทางกฎหมายเป็นส่วนรวม² แม้มนุษย์จะมีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคลก็ตาม แต่ผู้เป็นเจ้าของคุณธรรมทางกฎหมายจะละคุณธรรมทางกฎหมายนี้ไม่ได้ เพราะมีส่วนกระทบต่อการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคม ความยินยอมของผู้ถูกฆ่า จึงไม่เป็นเหตุให้การกระทำนั้นชอบด้วยกฎหมาย

เช่นนี้แล้ว การกระทำความผิดลักษณะดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อ การอยู่ร่วมกันของมนุษย์ บทบัญญัติกฎหมายอาญาของไทยจึงบัญญัติให้เป็นความผิดอาญาแผ่นดิน อันส่งผลให้อำนาจในการดำเนินคดีอาญาเป็นของรัฐ

และนอกจากการกำหนดโทษตามมาตรา 288 แล้ว กฎหมายยังมีบทบัญญัติที่ ว่าด้วยลักษณะจรรยาในการกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาด้วย คำว่า "เหตุจรรยา" เป็น ภาษาทางกฎหมาย จากแนวคำพิพากษากฎีกา เหตุจรรยาถือเป็นเหตุที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้อง รับโทษหนักขึ้น และในประมวลกฎหมายอาญาของไทยเราได้บัญญัติความผิดที่ประกอบด้วยเหตุ จรรยาไว้ในความผิดลักษณะต่าง ๆ หลายลักษณะเช่น ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ความ ผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน ความผิดเกี่ยวกับความ มั่นคงของรัฐ เป็นต้น โดยในแต่ละลักษณะความผิด ก็จะมีการบัญญัติเหตุจรรยาที่ทำให้ผู้กระทำ ความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นแตกต่างกันไป

¹ จิตติ ดิงศวิทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, พิมพ์ครั้งที่ 2, สำนักอบรมศึกษา กฎหมายเนติบัณฑิตยสภา, (กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานคร พิมพ์ครั้งที่ 2, 2539), หน้า 1835.

² คณิต ณ นคร, "คุณธรรมทางกฎหมายกับการใช้กฎหมายอาญา." วารสารอัยการ, ปีที่ 3 ฉบับที่ 25 (มกราคม 2523), หน้า 55-56.

โดยผู้วิจัยจะทำการศึกษาถึงเหตุจรรยาในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289 ซึ่งการจะเป็นความผิดตามมาตรา 289 นี้ จะต้องครบองค์ประกอบความผิดตามมาตรา 288 มาก่อน และเข้าลักษณะจรรยาอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างตามที่กำหนดไว้ มีทั้งหมด 7 อนุมาตราด้วยกัน ซึ่งแต่ละกรณีที่น่าจะจำแนกไว้ในมาตรา 289 นี้ ล้วนแสดงให้เห็นว่าผู้กระทำมีเจตนาร้าย โหดเหี้ยมเกินความรู้สึกของปุถุชนทั่วไป หากคิดตามแนวพุทธศาสนาก็พอจะกล่าวได้ว่าเป็นการฆ่าด้วยกิเลส ไม่สนใจว่าผู้ที่ตนจะฆ่านั้นเป็นใคร เป็นการฆ่าโดยไม่คำนึงถึงบุญคุณหรือจริยธรรม เป็นการฆ่าโดยไม่ยำเกรงกฎหมาย ยึดหลักตาต่อตา ฟันต่อฟัน อันเป็นคติโบราณเป็นที่ตั้ง เห็นชีวิตผู้อื่นมีค่าน้อยกว่าประโยชน์ที่ตนมุ่งมั่นจะได้ ดังนั้นกฎหมายจึงกำหนดให้ผู้กระทำต้องได้รับโทษหนักขึ้น และมีโทษสถานหนักถึงขั้นประหารชีวิตเพียงสถานเดียว เว้นเป็นเพียงการพยายามกระทำผิด ผู้กระทำยอมได้รับโทษฐานพยายามตามมาตรา 80 หรือ 81 แล้วแต่กรณี

การกำหนดเหตุจรรยาในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาในประมวลกฎหมายอาญาไทยในปัจจุบัน ลงโทษหนักขึ้นเพราะเหตุจรรยาหากกระทำต่อบุคคลบางประเภทคือบุพการี เจ้าพนักงาน และผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน หรือลงโทษหนักขึ้นเพราะวิธีการกระทำที่ได้กระทำลงว่ามีความรุนแรงมากกว่าการฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาธรรมดาคือการฆ่าโดยเจตนาไตร่ตรองไว้ก่อน และการฆ่าโดยกระทำทรมานหรือกระทำทารุณโหดร้าย หรือลงโทษหนักขึ้นเพราะจุดมุ่งหมายพิเศษในการกระทำผิดคือการฆ่าผู้อื่นเพื่อเตรียมการ หรือเพื่อความสะดวกในการกระทำผิดอย่างอื่น หรือฆ่าผู้อื่นเพื่อจะเอาหรือเอาไว้ซึ่งผลประโยชน์อันเกิดแต่การที่ตนได้กระทำผิดอื่น เพื่อปกปิดความผิดอื่นของตน หรือเพื่อหลีกเลี่ยงให้พ้นอาญาในความผิดอื่นที่ตนได้กระทำไว้ โดยแนวคิดในการกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำความผิดในกฎหมายอาญานั้น ยึดหลักที่สำคัญคือ คำนึงถึงผลของการกระทำ คำนึงถึงจิตใจของผู้กระทำ และคำนึงถึงภัยที่จะเกิดขึ้น ซึ่งจากแนวความคิดนี้กฎหมายมุ่งที่จะให้ผู้กระทำความผิดได้รับการลงโทษให้ได้สัดส่วนกับการกระทำผิดนั้นเอง และด้วยเหตุนี้จึงได้มีการบัญญัติโทษในลักษณะที่รุนแรงกว่าโทษตามปกติ

แต่เมื่อคำนึงถึงแนวคิดในการกำหนดโทษดังกล่าว การกำหนดความผิด และเหตุจรรยาในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาของไทยในปัจจุบันยังไม่เหมาะสม เนื่องจากในบางกรณีก็ได้บัญญัติถึงบุคคลบางประเภท หรือมิได้บัญญัติให้สอดคล้องกับลักษณะการกระทำ ความผิดหรือสภาพของความรุนแรงที่เกิดหรืออาจเกิดขึ้นได้ในปัจจุบัน และแม้ว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย แต่การตีความกฎหมาย หรือการอธิบายเกี่ยวกับความผิดในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นของไทยในทางตำรา ก็มีการนำกรณีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการบัญญัติเหตุจรรยาในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาของประเทศคอมมอนลอว์มาศึกษาเปรียบเทียบและปรับ

ใช้ แม้ว่าประเทศต่าง ๆ เหล่านั้นจะมีการบัญญัติเหตุจรรยาไว้แตกต่างกันไป เนื่องจากวิวัฒนาการและแนวความคิดของระบบกฎหมายที่พัฒนามาแตกต่างกัน รวมทั้งสภาพสังคมที่แตกต่างกัน

ดังนั้นด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบถึงการกำหนดเหตุจรรยาในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการนำมาประกอบการศึกษาและพิจารณาถึงเหตุจรรยาในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาในกฎหมายไทยได้อย่างถูกต้องต่อไป และปรับปรุงกฎหมายในส่วนดังกล่าวให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวความคิด และทฤษฎีการลงโทษ ซึ่งเป็นแนวทางในการกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น อันเนื่องมาจากเหตุจรรยา
2. เพื่อศึกษาหลักกฎหมายในเรื่ององค์ประกอบของเหตุจรรยาในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา
3. เพื่อศึกษาเรื่องการแบ่งประเภทของเหตุจรรยาในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา
4. เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดจากการบัญญัติเหตุจรรยาในคดีอาญาบางลักษณะ และเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการกำหนดเหตุจรรยาในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา

1.3 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

ขอบเขตของเนื้อหาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะศึกษาแนวความคิดและทฤษฎีเรื่องโทษที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับ ซึ่งจะเป็นแนวทางในการกำหนดเหตุจรรยาในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา และมุ่งศึกษาเปรียบเทียบการกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากเหตุจรรยา โดยศึกษาถึงวัตถุประสงค์ การแบ่งประเภทและลักษณะของเหตุจรรยาในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289 และศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ

1.4 สมมติฐานของการศึกษาวิจัย

เนื่องจากการกำหนดเหตุจรรยาในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289(1)-(7) ค่อนข้างจำกัดเมื่อเทียบกับลักษณะของการฆ่าที่พัฒนาและมีความหลากหลายมากขึ้น ดังนั้นสมควรที่จะพิจารณาถึงเหตุจรรยาทั้ง 7 ประการ ซึ่งส่วนใหญ่เหมาะสมและสามารถบังคับใช้ได้ในระดับหนึ่ง แต่ในบางประการควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมตามเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป หรือตัดทอนลักษณะของการกระทำที่ไม่เหมาะสมแล้วในปัจจุบัน เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะการกระทำผิด หรือสภาพของความรุนแรงที่เกิดหรืออาจเกิดขึ้นได้ในปัจจุบัน โดยศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายอาญาที่เกี่ยวกับเหตุจรรยาในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาในต่างประเทศ มาวิเคราะห์และปรับใช้ให้กฎหมายไทยมีความทันสมัยและเหมาะสมยิ่งขึ้น

1.5 วิธีการในการดำเนินการศึกษาวิจัย

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้เป็นการศึกษาวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยอาศัยการค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลทางเอกสารทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ โดยเนื้อหาในวิทยานิพนธ์แบ่งเป็นส่วนที่เป็นข้อเท็จจริง และส่วนที่เป็นความเห็น ซึ่งในส่วนที่เป็นข้อเท็จจริงนั้น ผู้วิจัยได้อาศัยการค้นคว้าจากตัวบทกฎหมาย หนังสือ จุลสาร วารสาร บทความ โดยได้นำหลักการหรือประเด็นที่สำคัญเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายต่างประเทศ และในส่วนที่เป็นความเห็น ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคำพิพากษาของศาล ความเห็นของนักกฎหมายผู้ทรงคุณวุฒิ พร้อมกันนั้นก็ได้อธิบายความคิดเห็นของผู้วิจัยไว้ด้วย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัย

1. ทำให้รู้และเข้าใจแนวความคิดในการบัญญัติเหตุจรรยาในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ตามที่ปรากฏในกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ
2. ทำให้รู้ถึงความคล้ายคลึงและความแตกต่างของบทบัญญัติที่เกี่ยวกับเหตุจรรยาในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา เพื่อศึกษาเปรียบเทียบและนำความรู้ที่ได้มาทำความเข้าใจในปัญหาต่าง ๆ อย่างถูกต้องเกี่ยวกับเหตุจรรยาในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาในกฎหมายไทยต่อไป

3. เพื่อช่วยในการพิจารณากฎหมายไทย และกำหนดวิธีการที่เหมาะสมเกี่ยวกับการกำหนดเหตุการณ์ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา
4. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงเสริมแต่งกฎหมายอาญาให้สมบูรณ์ และทันสมัยมากยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย